

Informace o projektu “Dokumentace náhrobků a epitafů na židovských hřbitovech v r. 2016“

detail symbolu na náhrobku č. 350 na hřbitově v Tučapech

O projektu

Židovská obec v Praze je na rozsáhlém území o rozloze cca dvou třetin ČR zodpovědná zastav více než 180 židovských hřbitovů, tří desítek synagog a mnoha dalších objektů, z nichž většina je doposud v havarijním stavu a vyžaduje neprodlené provedení záchranných prací. Velké procento je zapsáno na seznam chráněných památek. Je nemyslitelné, že by Židovská obec byla schopna finanční náklady s tím spojené samostatně a bez vnější pomoci pokrýt. Finančních prostředků se dramaticky nedostává a je zřejmé, že bez finančního přispění jiných subjektů hrozí v mnoha případech vznik nenahraditelných škod.

Do r. 1990 mohla být v důsledku židovským památkám nepřejících společenských podmínek prováděna údržba pouze minimální, objekty zchátraly, obvodové zdi byly na mnoha místech

pobořeny, mnohé partie hřbitovů se proměnily v neprostopné houštiny, do nichž za větru padaly přestárlé stromy a suché větve. Mnoho náhrobků se samovolně vyvrátilo, padlo na zem, část z nich byla rozbita. Neutěšený stav zhoršoval i opakovaný vandalismus a rozkrádání. Postupně začaly zanikat cenné výtvarné detaily a architektonické prvky, a jelikož jsou epitafy na náhrobcích židovských hřbitovů v mnoha případech jediným dochovaným písemným záznamem osobních údajů příslušníků lokálních, po 2. světové válce zaniklých, židovských komunit, celých rodinách a příbuzenských vztazích. Přes veškerou péči, která je restaurování a opravám poničených náhrobků od r. 1990 z iniciativy vlastníků židovských hřbitovů věnována, dochází k pozvolnému, avšak nezadržitelnému zániku obsahu epitafů a to zejména v důsledku působení erozních vlivů, a sice výjimečných, avšak přetrvávajících projevů vandalismu a rozkrádání. Zániku nelze v dohledné době urychleně zabránit z důvodu nedostatku finančních prostředků, tak je jedním z velkých úkolů Židovské obce, tyto epitafy alespoň zdokumentovat, a tak je uchovat pro příští generace.

Projekt "Dokumentace náhrobků a epitafů na židovských hřbitovech v r. 2016" není ojedinelým výkřikem do tmy, ale systematicky plánovaná aktivita, na které již dlouhodobě pracujeme. Od roku 2009 do roku 2013 věnovala Židovská obec na dokumentaci hřbitovů cca 800 000,- Kč z vlastních zdrojů. Dokumentace navazuje na kontinuální péči o náhrobky na hřbitovech v rámci celé republiky ve vlastnictví Židovské obce v Praze, jehož technickou správu provádí pověřená firma Matana a.s. V roce 2016 byly za finanční podpory Česko-německého fondu budoucnosti ve výši 197 800,- zpracovány tyto lokality: fotodokumentace jednotlivých náhrobků a jejich identifikace na hřbitovech v Tučapech, Radeníně, Prudicích, Kamenici nad Lipou, Kovářově, Miroticích, Olšanech, Přehořově a Třeboni.

V roce 2016 byly zpracovány tyto lokality:

- Zpracování fotodokumentace jednotlivých náhrobků a jejich identifikace na hřbitovech v Tučapech, Radeníně, Prudicích, Kamenici nad Lipou, Kovářově, Miroticích, Olšanech, Přehořově a Třeboni.
- Zpracování fotodokumentace jednotlivých náhrobků a jejich identifikace na hřbitovech v Jistebnici a Stádleci.
- Zpracování fotodokumentace jednotlivých náhrobků na hřbitově v Kolodějích, Nosetíně a Milevsku, součástí fotodokumentací je i případná aktualizace polohopisného plánu.

Stručně k historii míst

Židovský hřbitov v Tučapech obsahuje 361 náhrobků od poloviny 18. století do 2. světové války. Z náhrobních nápisů se podařilo přečíst mnohé detaily o pohřbených, mimo jiné i jejich profesi: představený židovské obce, rabín, kantor o Vysokých svátcích, písař, lékař, šames, představený spolku Chevra kadiša. Hřbitov vyniká symbolickou výzdobou náhrobků: kohenské ruce, růže, granátové jablko, kotva, kniha a srdce, strom pláče, Aeskulapova hůl, a symbol „arba minim“ – symbol svátku Sukot, který se nikde jinde na našem území nevyskytuje. Významnou byla zdejší rodina Ančerlových, z níž pocházel světoznámý dirigent Karel Ančerl (1908 Tučapy – 1973 Toronto). Záznamy in memoriam upozorňují na zavražděné členy rodiny Ančerl během šoa.

Radenínský hřbitov je situován na vrchu nad obcí v nádherné poloze. Pochází z 2. poloviny 17. století a na jeho ploše se nachází přes 300 náhrobků. Nejstarší z nich ještě ze 17. století (dosavadní literatura B. Rozkošná uvádí nejstarší 1741) a cca 15 z 1. poloviny 17. století. Hrob rabína Lejba Franka, 1842, s motivem lvíčka, symbolizujícím jeho osobní jméno. Pozoruhodná symbolika na náhrobcích z první poloviny 19. století: kromě kohenských a levitského znamení se v Radeníně používal na ženských náhrobcích motiv knihy, nejstarší na náhrobku manželky rabína Franka (1838). Jedinečný symbol slunce na náhrobku Samuela Sona a smuteční motiv stromu nad reliéfem náhrobku na náhrobku rodiny Teller. Výtvarně velmi cenné náhrobky.

Na židovském hřbitově v Prudicích dochováno 230 náhrobků, z nich nejstarší pochází z 20. let 18. století. Cenné kohenské a levitské náhrobky z 18. století. Na hřbitově se pohřbívalo z širokého okolí: z Nemyšle, Stupčic, Záhoří, Hrachovic, Chotovin, Sodoměřic a mnoha dalších lokalit. Dosud nebylo zjištěno, která židovská obec hřbitov zakládala. Nachází se zde několik náhrobků haličských uprchlíků z 1. světové války. Výjimečný je náhrobek gabaje pražské Klausové synagogy ze 40. let 18. století. Náhrobky rodiny Klepetář, Späth a Lustig obsahují nápisy in memoriam obětí šoa.

Židovský hřbitov v Kamenici nad Lipou se nachází 1,5 km severovýchodně od obce. Založen byl na začátku 19. století. Na hřbitov se v dnešní době vchází přes bývalou márnici, ze které zbyl již jen přiznaný půdorys. Hřbitov je obehnan kamennou zdí a vstup je uzavřen kovanou brankou. Nachází se zde 204 náhrobků (stav 2016) v osmi řadách a pomník obětem holocaustu s vypsáními jmeny 45 obětí, datem jejich narození a úmrtí. Nejstarší náhrobky byly zjištěny z roku 1806 (náhrobky číslo 203 a 136). Výzdoba zdejších náhrobků je poměrně bohatá. Nalezneme zde klasické květinové motivy a jiné rostlinné dekory, voluty atd. Symboliku kohenských rukou nalezneme na devíti náhrobcích, osm náhrobků nese symboliku rodu levitů, na pěti náhrobcích je motiv smutečního stromu a na jednom náhrobku je Davidova hvězda. Mezi zdejší zajímavosti bezpochyby patří náhrobek číslo 194 patřící Josefu Pickovi, který zemřel roku 1837. V horní části pískovcového náhrobku je v basreliéfu vyobrazena miniatura náhrobku. Na hřbitově byli pohřbíváni Židé z blízkého i širšího okolí. Doložené pohřby jsou z Božejova, Březiny, Častrova, Mnichu, Pravíkova, Těmic, Humpolce, Deštné, Choustníku atd.

Židovský hřbitov – Kovářov leží přibližně půl kilometru od obce směrem na Radvánov. Založen byl v první polovině 19. století. Nachází se zde 147 náhrobních kamenů či jejich torz nebo jen hrobových míst. Náhrobky je zaplněna pouze jedna čtvrtina plochy hřbitova. Obřadní síň se nacházela v severozápadní části a v současné době se zachovalo pouze její obvodové zdivo. Výzkum v roce 2016 zjistil nejstarší náhrobky z roku 1866 (náhrobek č. 006 a 007). Jedná se o klasické pískovcové stély, jejichž epitaf je psán hebrejským písmem. Vzhledem k tomu, že hřbitov byl založen až v polovině 19. století, nachází se na hřbitově spíše náhrobky moderního stylu. Klasický hebrejský epitaf ustupuje epitafům, které jsou psány latinkou (objevuje se zde jak čeština, tak němčina). S postupující dobou mizí hebrejský epitaf úplně a na náhrobcích zůstává pouze klasická úvodní a závěrečná formule, která slouží spíše jako ozdobné zarámování textu. Výzdoba a symbolika zdejších náhrobků je skromná a nenáročná. V osmnácti případech je zaznamenáno vyobrazení Davidovy hvězdy, ve třech případech vyobrazení kohenských rukou, dále jsou jasně patrná místa, kde byly umístěny medailonky s fotografií zemřelého a v několika případech je náhrobek dekorován rostlinnými motivy. Zdejší hřbitov sloužil jako pohřebiště Židům nejen z Kovářova, ale také z jeho okolí.

Doložené jsou pohřby z Dobrošova, Chrástu, Klučenic, Kosobud, Kostelce, Kroupova, Lašovic, Pechovy Lhoty, Petrovic, Předbořic, Voltýřova, Zahořan atd.

Židovský hřbitov v Miroticích se nachází přibližně půl kilometru severně od náměstí Mikoláše Alše. Založen byl nejpozději v první polovině 17. století. Na hřbitov se vchází přes bývalou márnici z počátku 20. století, v níž jsou dochovány rakev a máry. Hřbitov chrání vysoká kamenná zeď, která byla v 90. letech 20. století opravena. Na zdejších hřbitově se nachází 416 náhrobků nebo jen jejich torz (stav 2016). Nejstarší náhrobek je prozatím datován rokem 1689 (náhrobek číslo 118). A nejmladší pohřeb proběhl v roce 1946 (náhrobek číslo 370). Náhrobky nesou klasickou výzdobu a symboliku jako např. davidovu hvězdu, hrozen, symboly rodu levitů a kohenů, rostlinné dekory atd. Na hřbitově byli pohřbíváni Židé z blízkého i širšího okolí. Doložené pohřby jsou z Blatné, Cerhornic, Čekanic, Čimelic, Lhoty, Písku, Rakovic, Sedlic, Strážovic, Varvařova atd.

Židovský hřbitov v Olšanech se nachází za obcí při silnici vedoucí směrem na Heřmanec, vpravo od silnice. Hřbitov byl založený pravděpodobně v první polovině 18. století. Na hřbitov se vstupuje přes původní márnici, ze které zbyly již jen základy. Kamenná zeď, která vymezuje plochu hřbitova je místy porušená. Nachází se zde 119 náhrobků (stav 2016), seřazených v devíti řadách, takže je plocha hřbitova rovnoměrně zaplněna. Nejstarší náhrobek byl prozatím zjištěn z roku 1727, tento údaj ale nemusí být konečný. Povětšinou se jedná o klasické pískovcové stély, menších rozměrů, pouze deset náhrobků je tzv. novodobých. Výzdoba zdejších náhrobků je velice skromná. Nalezneme zde klasické květinové dekory a hvězdičky v horní části náhrobku. Dále voluty, věnec atd. Výjimkou jsou dva náhrobky (náhrobky číslo 99 a 100), které se svým kamenickým zpracováním liší od všech olšanských náhrobků. Mohutný pískovcový náhrobek číslo 99, který patřil Jicchakovi nese v basreliéfu vyobrazení lvíčka a květinový dekor. Na zdejších hřbitově pohřbívávali Židé z nedalekého Strmilova, Studené atd.

Hřbitov Přehořov se nachází 1,5 km jihovýchodně od obce, severně od silnice vedoucí od obce Lžín, na okraji lesa. Založen byl před rokem 1723, jak je zmíněno v listinných pramenech. Na hřbitově je k roku 2016 dochováno 111 náhrobků, nebo pouze jejich soklů či hrobových míst a tři malé tabulky se jménem (nesou označení N1, N2 a N3). Značná část hřbitova byla v dřívější době rozkradena. Z márnice i ohradní zdi z lomového kamene zbyly jen nepatrné zbytky zdí. Nejstaršími dochovanými náhrobky jsou náhrobky z roku 1850 (náhrobky číslo 002, 004, 015, 016). Mezi zdejší zajímavosti bezpochyby patří figurální náhrobek (náhrobek číslo 087), který označuje hrob Jakuba Ehrlicha, který zemřel 29.1.1923 a dva náhrobky 042 a 045, které patří pravděpodobně jedné osobě a to Elisabetě, manželce Mošeho Wimmera, která zemřela 26. května 1862. Výzdoba náhrobků je poměrně chudá na symboliku, v jednom případě nalezneme levitskou konvici, ale většinou se jedná o rostlinné dekory, ornamenty a ve dvou případech ozdobný věnec. Na druhou stranu starší přehořovské náhrobky vynikají vysokou epigrafikou. Nacházíme mj. zde několikrát epitaf s akrostichem, jak na začátku, tak konci epitafu. Na zdejších hřbitově jsou doloženy mj. pohřby z Dráchova, Hlavatce, Kamenice, Pohnání, Soběslavy, Veselí nad Lužnicí a Želče.

Hřbitov v Třeboni se nachází necelé 4 km od centra města. Založen byl na samém konci 19. století. Nachází se zde 44 náhrobních kamenů. Hřbitovní domek z doby založení hřbitova je využit k rekreačnímu obývání. Areál je obehnán cihlovou zdí a na hřbitov se vstupuje kovanou bránou. Náhrobky jsou až na pár výjimek vyrobeny ze žuly a jejich podoba odpovídá

modernímu ztvárnění náhrobků konce 19. a začátku 20. století, inspirované křesťanskou, resp. obecnou módou. Nejstarší náhrobky (náhrobek č. 001 a 002) umístěné napravo od vstupu na hřbitov a obrácené k ostatním náhrobkům, patří mezi tzv. dětské náhrobky. Výzdoba náhrobků je velice skromná. Na několika náhrobcích je vyobrazena Davidova hvězda a v jednom případě (náhrobek číslo 42) levitská nádoba, která poukazuje na to, že zemřelý, Julius Hübsch, pocházel z rodu levitů. Na třeboňském hřbitově byli také pohřbíváni Židé z okolí, doloženy jsou pohřby ze Šalmanovic, Lomnice, Klikova, Břilice, Majdaleny atd.

Židovský hřbitov v Jistebnici obsahuje 201 náhrobků, jeden byl nalezen i na vrcholu ohradní zdi. Náhrobky byly doposud datovány k roku 1640, což byl omyl bývalého zpracovatele Dr. Josefa Vainsteina 30. let 20. století a těch, kdo z něho vycházejí. Náhrobky jsou dochovány až od roku 1692, přestože hřbitov, jak bylo zjištěno archivním průzkumem, byl založen kolem roku 1630. Pohřbívala zde významná rodina Katzových (numismatik) Viktor Katz.

Hřbitov Stádllec je malých rozměrů ve značné vzdálenosti od židovských obydlí, přístupný cestou přes brod Oltyňského potoka. Přibližně sto dochovaných náhrobků, většinou z 19. století, asi 20 z nich z 20. století. Nejstarší náhrobky o několik let starší, než se dosud soudilo. Mezi významnými pohřbenými je např. gabaj spolku Chevra kadiša a místní židovský učitel. Ve Stádlci zaujmou česká jména zdejších Židů: Žalud, Sametz, Penížek, Upřímný, Vrba apod. Na několika náhrobcích z 20. Století symbol Davidovy hvězdy a růže, vyjadřující příjmení Rosenzweig.

hřbitov v Kamenici nad Lipou vyčištěný od nežádoucí zeleně a připravený na fotografování

Hodnocení projektu

Příspěvek Česko-německého fondu budoucnosti, kterého si velice ceníme a děkujeme za něj, značnou měrou přispěl k záchraně cenných informací pro příští generace. Bez pomoci fondu by se vlastníkovi podařilo zdokumentovat menší množství náhrobků. Tento konkrétní projekt pokryl část plánovaných nákladů a je součástí většího dlouhodobého projektu. Ideálem a cílem, který se v současné době jeví vzhledem k velkému počtu areálů a množství ohrožených náhrobků takřka nedostižným, je zdokumentovat všech 180 hřbitovů, což může trvat i desítky let. Provedení všech prací z oblasti dokumentace cenných uměleckých a architektonických prvků brání především nedostatek finančních prostředků.

Na projektu dokumentace náhrobků na židovských hřbitovech se finančně a personálně nejvíce podílí instituce Židovské muzeum v Praze, Židovská obec v Praze a Federace židovských obcí v ČR. Přes tento intenzivní přístup je největším problémem nedostatek finančních prostředků a z toho plynoucí příliš pomalý postup. Vzhledem k venkovnímu umístění památek čas bohužel pracuje proti nám. Každá koruna, kterou se podaří na příjmovou stránku projektu získat navíc, je proto nesmírně cenná a znamená drobný, ale důležitý krůček vpřed.

V rámci dokumentace byly zjištěny nové poznatky o pohřbených, které budou během následujících let publikovány nejen v odborných periodikách i v článcích pro širší veřejnost. Poznatky získané z dokumentace hřbitova v Jistebnici byly v letošním roce publikovány v rámci ediční řady Památky Jižních Čech 7, České Budějovice 2016 (str. 47-67 „Židovský hřbitov v Jistebnici“). Publikace je iniciována českobudějovickým pracovištěm Národního památkového ústavu. „Záměrem vydavatelů je, aby se tato řada publikací stala pravidelnou platformou ke sběru a vyhodnocování poznatků o nesmírně různorodém jihočeském památkovém fondu. Památkáři se při své práci setkávají s informacemi viditelnými mnohdy pouze krátce v průběhu obnovy či dokonce zanikajícími, často jsou objevovány dosud neznámé skutečnosti a kulturní dědictví tak může být nahlíženo ve stále nových a nových zorných úhlech. Dokumentace, vyhodnocování a sdílení těchto poznatků s veřejností patří k základním povinnostem práce každého dobrého památkáře. Publikační platforma Památek jižních Čech je otevřena všem, kteří se odborně dotýkají památkového fondu na území Jihočeského kraje, a to v širokém rozmezí od reflexe kulturní krajiny, přes archeologii a architekturu až po umělecká díla a pamětihodnosti všeho druhu. Každoročně by nadále měl vycházet nejméně jeden svazek, jehož stránky budou k dispozici široké pluralitě témat a interpretací. Památky zde budou nahlíženy nikoliv dle klíče jejich momentálně vnímané "důležitosti" či "reprezentativity", nýbrž v co největší pestrosti, a to jak v mnohostranných souvislostech jejich vzniku, historických souvislostí a funkcí po dobu jejich trvání a proměn, tak prostřednictvím jejich dokumentace, udržování, ochrany a záchrany.“¹ V příloze zprávy je kopie článku. Dalším publikačním počinem o Jistebnici je článek Viktor Katz pro Numismatické listy 70/3-4, 2015, str. 176-179. Je to sice ročník 2015, ale bylo vydáno se zpožděním v roce 2016. Kopie článku je přílohou zprávy. Jistebnicí se zabývají i tři publikované články ve věstníku židovských náboženských obcí v českých zemích a na Slovensku Roš Chodeš, vycházejícím jako měsíčník. První „Uprostřed kopců a pastvin“ ročník 78, květen 2016, str. 14-15 a druhý-třetí „Táta mi nic nevyprávěl“ a „Numismatik a sběratel“ ročník 78, srpen 2016, str. 6-9. Tento věstník je vždy ke stažení s dvouměsíčním zpožděním oproti tištěnému

¹ <http://www.npu-cb.eu/publikace/pamatky-jiznich-cech-1/>

vydání.² Dalším výstupem dokumentace je příspěvek „Rodina Bobelle v 19. století a její náhrobky na židovském hřbitově v Jindřichově Hradci“, Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska, 28, 2016, str. 47 a násl. V 18. století se psali Bobele, v 19. století Bobelle.

Dalším příkladem publikace dokumentační práce je řada brožur Even Zikaron, Paměť židovských náhrobních kamenů, kterou zpracovává Matana a.s. jménem Židovské obce v Praze, a to zatím většinou ve spolupráci s městy v závislosti na možnostech finanční podpory. První vlašťovkou byla v roce 2014 Nová Cerekev, v roce 2015 následovala Telč, v roce 2016 byl vydán Jindřichův Hradec a Drážkov. Publikace jsou koncipovány jako průvodce po hřbitovech a určeny pro širší veřejnost se zájmem o podrobnější znalost místní židovské historie a pro zvědavé návštěvníky. Obě byly vydány nejen v českém, ale i v anglickém jazyce.

Získané poznatky v rámci dokumentace jsou také prezentovány na oborových konferencích např. v říjnu 2016 6. seminář Židé v Čechách, který pořádá Židovské muzeum v Praze ve spolupráci se Státním oblastním archivem v Litoměřicích a Státním okresním archivem v Chomutově se sídlem v Kadani – příspěvek „Rodina KC/Katz v Jistebnici“. Ve stejném měsíci proběhla i konference Sepulcralia a na ní byl uveden příspěvek Symbolika výzdoby židovských náhrobků, její zdroje a předlohy. Tento příspěvek bude uveden i ve sborníku k této konferenci, který vyjde v roce 2017. Příspěvek do uvedeného sborníku s názvem Symbolika výzdoby židovských náhrobků v Čechách a na Moravě obsahuje nová zjištění u lokalit, zpracovaných na základě grantů ČNFB 2014 a 2016: Radenín, Jistebnice, Tučapy a Heřmanův Městec. Konference, resp. 15. zasedání k problematice sepulkrálních památek, byla organizována Ústavem dějin umění Akademie věd České republiky, v.v.i. – Centrem pro epigrafická a sepulkrální studia. „Centrum bylo konstituováno 2005 jako společný úkol Oddělení dokumentace a Oddělení umělecko-historické topografie na základě již dříve budované epigrafické dokumentace. Úkolem je badatelská, metodická, dokumentační a koordinační činnost ve v praxi úzce souvisejících oborech sepulkrálního bádání a středověké a novověké latinské epigrafiky jako „pomocné vědy“ dějin umění. Centrum pořádá každoroční mezinárodní interdisciplinární konference k problematice sepulkrálních památek, které se konají od roku 2000. Vydává ediční řady Epigraphica et Sepulcralia (Fórum epigrafických a sepulkrálních studií) a Epigraphica et Sepulcralia – monographica. Centrum zajišťuje pravidelnou výuku epigrafiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně a Filozofické fakultě Jihočeské univerzity.“³ V příloze je program konference.

Význam projektu tkví v dokumentaci cenných uměleckých náhrobků na unikátních kulturně-historických místech celé České republiky. Tato dokumentace není samoučelná, ale dále slouží i jako podklad k plánování oprav a restaurování náhrobků a výhledově bude také sloužit jako profesionální zdroj informací při hledání pohřbených osob nejen pro odborníky, badatele, ale i pro příbuzné zemřelých nejen z ČR, ale z celého světa.

² <http://www.fzo.cz/ros-chodes/>

³ <http://www.udu.cas.cz/cs/epigrafika/> a <http://www.udu.cas.cz/cs/konference/>

Vybrané příklady dokumentace náhrobků

Hřbitov **Tučapy** (fotodokumentace a identifikace). Významnou byla zdejší rodina Ančerlových, z níž pocházel světoznámý dirigent Karel Ančerl (1908 Tučapy – 1973 Toronto).

Hřbitov **Radenín** (fotodokumentace a identifikace). Hrob rabína Lejba Franka, 1842, s motivem lvíčka, symbolizujícím jeho osobní jméno. Jedinečný symbol slunce na náhrobku Samuela Sona.

náhrobek č. 133

náhrobek č. 86

Hřbitov **Prudice** (fotodokumentace a identifikace). Nachází se zde několik náhrobků haličských uprchlíků z 1. světové války (náhrobek č. 171 a 173).

Hřbitov **Kamenice nad Lipou** (fotodokumentace a identifikace). Mezi zdejší zajímavosti bezpochyby patří náhrobek číslo 194 patřící Josefu Pickovi, který zemřel roku 1837. V horní části pískovcového náhrobku je v basreliéfu vyobrazena miniatura náhrobku.

Hřbitov **Kovářov** (fotodokumentace a identifikace). Výzkum v roce 2016 zjistil nejstarší náhrobky z roku 1866. Ukázkou jednoho z nejstarších je náhrobek č. 007. Jedná se o klasickou pískovcovou stélu, jejichž epitaf je psán hebrejským písmem.

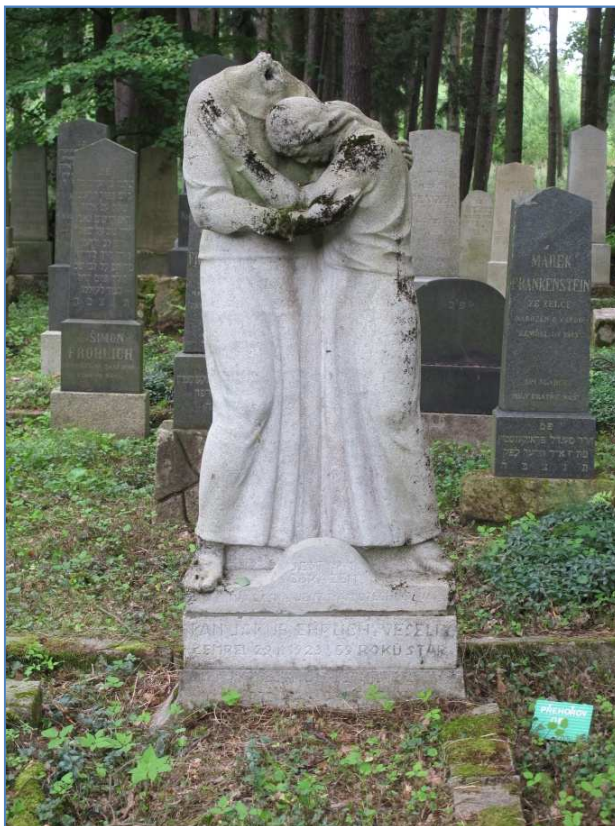
Hřbitov **Mirotice** (fotodokumentace a identifikace). Nejmladší pohřeb proběhl v roce 1946 (náhrobek číslo 370).

Hřbitov *Olšany* (fotodokumentace a identifikace). Výzdoba zdejších náhrobků je velice skromná. Výjimkou jsou dva náhrobky (náhrobky číslo 99 a 100), které se svým kamenickým zpracováním liší od všech olšanských náhrobků. Mohutný pískovcový náhrobek číslo 99, který patřil Jicchakovi nese v basreliéfu vyobrazení lvíčka a květinový dekor.

Hřbitov **Přehořov** (fotodokumentace a identifikace). Mezi zdejší zajímavosti bezpochyby patří figurální náhrobek (náhrobek číslo 087), který označuje hrob Jakuba Ehrlicha, který zemřel 29.1.1923.

Hřbitov **Třeboň** (fotodokumentace a identifikace). Nejstarší náhrobky (náhrobek č. 001 a 002) umístěné napravo od vstupu na hřbitov a obrácené k ostatním náhrobkům, patří mezi tzv. dětské náhrobky.

Hřbitov **Jistebnice** (fotodokumentace a identifikace). Náhrobek č. 1 Bendet Sg"l je nejstarším náhrobkem, pochází z roku 1692.

Hřbitov **Stádlec** (fotodokumentace a identifikace). Mezi významnými pohřbenými je např. místní židovský učitel (náhrobek č. 22).

Příklad identifikační či inventarizační tabulky pro hřbitov v Jistebnici.

Jistebnice - Microsoft Excel

1	A	B	C	D	E	F	G	H				K	L	M	N	O	P
								Rok	Měsíc	Den	VII						
2	Lokace	XY	Příjmení	Jméno (heb)	Jméno (obč)	Patronymikum	Manžel	Datace (žid)				Datace (obč)	Poznámky				
3	Jis-001	M		Bendet Sg"l		Jaakov		5453	tevet				1692.				
4	Jis-002												[...]	nečitelné			
5	Jis-003	M		Cvi		Josef		5470	elul	21.			1710.	letopočet nejistý			
6	Jis-004	F											1700 p.	těžko čitelný nápis			
7	Jis-005	M		??				5484	adar				1724				
8	Jis-006	M		Avraham		Elija		5469	niši	17.	I		1708.10.01.				
9	Jis-007	F		Chajele		Lejbus?		5462	ijar	19.			1702.05.17.				
10	Jis-008	F		Chava		Zekl K"c		5550	elul	12.			1790.08.12.				
11	Jis-009	F		Šejndl		Cvi		5467	adar	27.	IV		1707.03.01.				
12	Jis-010	F		Sori		Cvi		5492	kislev	26.	II		1731.12.25.				
13	Jis-011												...	fragment, Uhřice			
14	Jis-012												...	fragment bez nápisu			
15	Jis-013	M		Meir		Ašer K"c		5505	tevet	17.	II		1744.12.22.				
16	Jis-014	M		Jokev		Moše		5493	nisan	10.			1733.03.26.				
17	Jis-015	M	Kallamankus	Avraham		Mordechaj		5520	tevet	3.	I		1759.12.23.	rofe			
18	Jis-016	F		Jitl		K"c		?	av	9.	II	?		menachem			
19	Jis-017	F		Betel		Avraham		5514	tevet	18.	VII		1754.01.12.				
20	Jis-018	F		Esterl		Ajzek Sg"l		5514	tevet	25.			1754	letopočet nejistý			
21	Jis-018	M		Hirš		Šmucl		5519					1758.	Pohoří			
22	Jis-019	F		Frumet		Avraham		5520	švat	8.	VII		1760.01.26.				
23	Jis-020	M	Kallamankus	Mordechaj		Lejb Avraham		5557	ijar	21.	IV		1797.05.17.				
24	Jis-021	F		Sori				5575	chešvan	10.	II		1814.10.24.	Vlášence			
25	Jis-022	M		Gavriel		Ajzek K"c		5554	av	22.			1794.08.18.	mnenachem			
26	Jis-023	F		[...]		Jehuda		5557	elul	11.			1797.09.02.	Olešín?			
27	Jis-024	F	Winternitz	Rechl		Šmucl		5570	av	15.			1810.08.15.	manžel byl rabin; Tábor; menachem			
28	Jis-025	F		Mirjam		Ajzek		5550	chešvan	25.	VII		1789.11.14.	marchešvan			
29	Jis-026	F		Lea		Ajzek		5536	tamuz	14.	II		1776.07.01.	Pohoří			
30	Jis-027	M						5566					1806	fragment			
31	Jis-028	F		Genendl		Iserl		5537	chešvan	4.	V		1776.10.17.	Svoříž			
32	Jis-029	M		Michl		Šimeon		5525	sivan	8.	III		1765.05.28.	Vlášence			
33	Jis-030	F		Gitl		Jokev		5525	adar	4.	II		1765.02.25.	Jistebnice			
34	Jis-031	M		[...]				5501	adar	11.	II		1741.02.27.	těžko čitelný nápis			
35	Jis-032	M		Jehonatan		Šmucl		5525	švat	14.	III		1765.02.05.	Jistebnice, Milevsko			
36	Jis-033	M		Mordechaj		Avraham b. Jicchak?		5508	švat	20.	VII		1748.01.20.				
37	Jis-034	F	Stranitz	Malka		Šmucl		5509	ijar	21.	VI		1749.05.09.				
38	Jis-035	F		[...]				5464	sivan	?	?		1704.				
39	Jis-036	M		Šimeon		Šiomo		[...]	tamuz					Vlášence, letopočet v zemi			
40	Jis-037	?						5553?	adar	25.			1795.03.16.	nun poškozeno			
41	Jis-038	M		Moše				5540	švat	26.	IV		1780.02.02.	Uhřice			
42	Jis-039	M		Lejb		Simcha K"c		5497	sivan	5.			1737.06.04.	erev Šavuot, kohenské ruce			
43	Jis-040	M	[...]	[...]		[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]				
44	Jis-041	M		Mordechaj		Lejb		5506	av	11.			1746.07.28.	Zduchovice			
45	Jis-042	M	[...]	[...]		[...]		[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	těžko čitelný nápis			
46	Jis-043	?	[...]	[...]		[...]		5484					1724.				

ukázka z identifikační tabulky pro hřbitov v Jistebnici

V Praze dne 4.1.2017

za Židovskou obec v Praze zpracovala Mgr. Zuzana Beránková